

Eidsvoll kommune
post@eidsvoll.kommune.no

17. oktober 2022

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife Oslo og Akershus, DNT Oslo og Omegn, Naturvernforbundet Oslo og Akershus og Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus.

Uttalelse til Planprogram for kommuneplan og arealstrategi, Eidsvoll kommune

FNF Akershus synes planprogrammet inneholder mye bra. Vi står midt i en natur- og klimakrise, og vektlegging av natur, klima og miljø bør derfor være gjennomgående i alle de prioriterte satsingsområdene i kommuneplanen. Vi ber om at temastrategien for frivillighet i Viken inkluderes under føringer. For å drive god natur- og friluftslivsforvaltning trenger man kunnskap. Vi ber kommunen inkludere naturkartlegging av dårlig kartlagte områder i planprogrammet, gjennomføre ravinekartleggingen, inkludere prosjektet Friluftslivets ferdselsårer og rullere kunnskapsgrunnet for kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder regelmessig og lage en massehåndteringsplan. Vi støtter ønsket om å kartlegge grønnstruktur og grønne traseer for de andre tettstedene i kommunen. Videre anbefaler vi kommunen å føre arealregnskap og ha som ambisjon å bli arealnøytral, og vi ber kommunen beholde eller utarbeide bestemmelser i arealdelen som ivaretar natur- og friluftslivsinteressene. Vi ønsker å få vite når man kan komme med arealinnspill i prosessen. Vi støtter bærekraftsmålene som skal satses på i kommunen og kommer med et par innspill til arealstrategien. I tillegg håper vi Eidsvoll kommune utnytter virkemidlene i kommuneplanens arealdel for å sikre Eidsvolls verdifulle natur- og friluftslivsområder. Til slutt ber vi om at frivillighet inkluderes i arbeidet med kommuneplanen.

To store kriser preger verden i dag – klimakrisen og naturkrisen^{1 2}. Den største trusselen er arealendringer. Inngrepene gjøres stykkevis og delt, og medfører at både naturmangfoldet og friluftslivet forringes. For å stanse tapet av naturmangfold, samt bremse den globale oppvarmingen, må arealforbruket stoppes. **Ivaretagelse av naturen er grunnlaget for et bærekraftig samfunn.**

Under vil vi gi kommentarer på relevante kapitler i planprogrammet for Eidsvoll kommuneplan.

¹ FNs klimapanel (IPCC) sin spesialrapport om klimaendringer og landarealer av 8. august 2018

² Naturpanelets (IPBES) rapport av 6. mai 2019

3 Overordnede føringer med betydning for kommuneplanarbeidet

Under 3.1 *Regjeringens og Statsforvalterens forventninger* savner vi henvisning til **stortingsmeldingen om natur³ og stortingsmeldingen om friluftsliv⁴** som redegjør for nasjonale mål for natur og friluftsliv.

Under 3.6 *Andre nasjonale og regionale føringer* savner vi henvisning til Temastrategi for Frivillighet, Viken fylkeskommune⁵, som nylig er vedtatt.

Videre forventer vi at kommunedelplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2017-2027 og frivillighetsstrategien kommer frem i samfunnsdelen og gjenspeiles i arealdelen, og har betydning for arealplanleggingen i Eidsvoll kommune.

4 Program for ny kommuneplanrullering

FNF synes programmet for ny kommuneplanrullering inneholder mye bra. Vi støtter gjennomgang og kartlegging av reguleringsområder i LNF-områder. Vi håper kommunen vil ta ut de områdene som vil påvirke natur- og friluftslivsverdier negativt i ny arealdel. Byggeforbudsgrenser langs vassdrag bør ikke myknes opp for mye. Oppmykning av byggegrensene bør bygge på et godt kunnskapsgrunnlag som inkluderer vannforekomstenes tilstand.

4.4 Konsekvensutredning

Naturkartlegging. Det er kjempebra at kommunen har utarbeidet en kommunedelplan for naturmangfold. Eidsvoll kommune er kommune nr. 124⁶ i Naturkampen - en rangering av landets kommuner ved vurdering av tretten kriterier knyttet til naturmangfold. Denne posisjonen bør komme fram i planprogrammet og ved utarbeidelsen av kommuneplanen. Naturkampen viser også hvor kommunen kan forbedre seg.

FNF Akershus regner med at **eksisterende og planlagte kartlegginger (f.eks. naturkartlegginger etter kommunedelplanen for naturmangfold og arbeidet med friluftslivets ferdselsårer) inkluderer som grunnlag i det videre kommuneplanarbeidet.** Kartgrunnlaget for naturmangfold ligger f.eks. foreløpig ikke i kommunens kartportal⁷. Statusoppdatering for kartlegging av viktige naturtyper i Akershus 2020⁸ anbefaler en kartlegging av raviner og andre naturtyper innenfor ravinedaler, og en revidering av kommunens samlede skogkartlegging.

Raviner og ravinedalssystemer er av stor verdi for naturmangfold. Vi ber kommunen prioritere kartlegging av raviner og innarbeidelsen disse som hensynssoner i arealkartet, som nevnt i planprogrammet.

Fremmede arter. Eidsvoll har flere store forekomster av svartelistede vekster i kommunen. Ifølge Artsdatabanken er det registrert 2 677 fremmede arter i kategorien «Svært høy risiko»⁹. Det er viktig at kommunenes arbeid med skadelige fremmede arter forankres politisk, f.eks. i kommuneplanens

³ [Meld. St. 14 \(2015–2016\), Natur for livet — Norsk handlingsplan for naturmangfold](#)

⁴ [Meld. St. 18 \(2015–2016\), Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet](#)

⁵ [Temastrategi frivillighet, Viken fylkeskommune, 2022](#)

⁶ [Naturkampen - Eidsvoll kommune](#)

⁷ [Eidsvolls kommunes kartportal](#)

⁸ [Statusoppdatering for kartlegging av viktige naturtyper i Akershus-delen av Viken, 2021](#)

⁹ [Fremmede arter i kategorien «Høy risiko» i Eidsvoll, Artsdatabanken](#)

samfunnsdel kan være et egnet verktøy. Videre blir det viktig å prioritere arbeidet i årlige budsjetter. Se Statsforvalterens handlingsplan for fremmede arter¹⁰ i Oslo og Viken for bakgrunn og forslag til prioriterte tiltak.

Friluftslivets ferdselsårer¹¹ og kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. Dersom kommunen ikke er ferdig med kartleggingen av disse, ber vi om at dette arbeidet blir ferdigstilt i forbindelse med den nye arealdelen.

Grønnstruktur og grønne traseer. Det er bra at kommunen ønsker å implementere kartlagt grønnstruktur på Råholt/Eidsvoll Verk. Vi støtter det politiske ønsket om å kartlegge grønnstruktur og grønne traseer for de andre tettstedene i kommunen. Dette må brukes som kunnskapsgrunnlag i utarbeidelsen arealdelen for å ivareta gode forhold for friluftsliv og fysisk aktivitet, landskapsbilde og naturmangfold i kommunen. Se for eksempel temakartet til Lørenskog kommune¹² som skal brukes som grunnlag i utvikling av arealdelen.

Videre savner vi noe om arealregnskap og arealnøytralitet. Det er arealendringer som hovedsakelig truer natur- og friluftslivsverdiene, da særlig bit for bit-utbyggingen som samlet sett beslaglegger og splitter opp naturområdene. Kommunenes arealplanlegging er den mest avgjørende faktoren for å ivareta naturverdier, friluftsliv, kulturmiljø og landskap. Det hviler derfor et stort ansvar på kommunenes politikere og administrasjoner for å ivareta naturen og muligheten for å bruke denne. Hensynet til naturen må gjenspeiles i arealbruken. **Vi anbefaler derfor kommunen å føre arealregnskap¹³ og ha som ambisjon å bli arealnøytral¹⁴.** Dette går for eksempel ut på at man gjør en kunnskapsbasert vurdering av hvilke naturtyper det ikke skal være rom for å bygge ned mer av i kommunen. Videre ber vi kommunen **kartlegge restareal** som evt. kan brukes til næringsutvikling og på den måten spare inngrep i nye naturområder. For eksempel industriområder - er arealet godt nok utnyttet? Kan aktører sameksistere? Finnes det «gamle» næringsområder som kan transformeres til noe nytt? Et annet eksempel er urbant landbruk - restareal med dyrkbar mark som ikke er aktuell for bønder kan være det for såkalt urbant landbruk (for frivillighet, tilknytning til boligområder o.l.).

Utarbeide en **plan for massehåndtering**. Det er viktig å ha en plan for arealbruk knyttet til deponering av overskuddsmasser samt vurdere om masser kan brukes lokalt.

5 Planprosessen

Lange nok høringsfrister på kommuneplanen. Uttalelser skal i mange organisasjoner behandles som styrevedtak. Man må gi nok tid lokalt for engasjerte til å sette seg inn i planen, skrive et forslag til uttalelse og sende til styrer. Vi mener derfor at kommuneplanen bør ha en frist på minimum to måneder og at denne perioden ikke omfatter lengre ferieperioder (fellesferien og jul og nyttår).

Vi er kjent med at kommunen har gjennomført gode digitale medvirkningsprosesser tidlig i fasen og støtter at disse metodene videreføres. Men vi ber også kommunen avholde åpne møter på kveldstid når de frivillige har mulighet til å delta, med store papirkart til å tegne og skrive på, for å gjøre det

¹⁰ [Handlingsplan for fremmede arter i Oslo og Viken](#), Statsforvalteren i Oslo og Viken

¹¹ [Prosjektet friluftslivets ferdselsårer](#), Miljødirektoratet

¹² [Kart over grønnstruktur, Lørenskog kommune](#)

¹³ [Arealregnskap, Viken fylkeskommune](#)

¹⁴ [Arealnøytralitet, Sabima](#)

hele mer håndfast. FNF ber kommunen om å opprette en referansegruppe med frivillige organisasjoner og samfunnsaktører.

Når kan man komme med arealinnspill? Vi ber kommunen synliggjøre for befolkningen at arealinnspill også kan være forslag til naturområder/områder som skal forbli LNF eller sikres på andre måter.

Arealstrategi

FNs bærekraftsmål

Som nevnt over er ivaretagelse av naturen grunnlaget for et bærekraftig samfunn. Vi synes derfor at det er bra at FNs bærekraftsmål legges til grunn for planarbeidet, spesielt at mål 6 (rent vann), mål 13 (stoppe klimaendringene) og mål 15 (livet på land) skal satses på for Eidsvoll kommune.

Innspill til arealstrategien

- Under 3 Næringsutvikling, 3.2 C ber vi kommunen inkludere **viktige naturområder** i teksten «*Kommunens primærnæringer skal gis langsiktige og stabile rammevilkår i arealforvaltning ved å ta vare på dyrket og dyrkbar mark, viktige naturområder samt skog og andre naturressurser.*»
- Under 4 Arealbruk, 4.1 ber vi kommunen inkludere et nytt punkt «**Tapet av bevaringsverdige naturmangfold skal minimeres.**»

Vi er glade for at kommunen har inkludert punkt 5.4 *Viktige områder for biologisk mangfold og trekkveger for viltet skal i størst mulig grad holdes fri for utbygging.*

Andre kommentarer

Bestemmelser i kommuneplanens arealdel

FNF Akershus ber kommunen beholde eller utarbeide bestemmelser i arealdelen som dekker Byggegrense mot bekker og raviner, Massehåndtering, Miljøprogram og miljøoppfølgingsplan, Hensynsoner for bevaring kulturmiljøer, Krav om vurdering av bevaring av viktige trær- og vegetasjonsområder i reguleringsplaner, Fremmede arter, Avstand til turområder og Kartlegging av naturmangfold ved nyetableringer og utbygginger, for å ivareta natur- og friluftslivsinteressene.

Bruk av virkemidlene i kommuneplanens arealdel for natur og friluftsliv

Kommunenes arealplanlegging den mest avgjørende faktoren for å ivareta naturverdier, friluftsliv, kulturmiljø og landskap. Vi håper Eidsvollkommune bruker virkemidlene i kommuneplanens arealdel til å sikre Eidsvolls verdifulle naturområder, grøntområder, grønne korridorer, grønne lunger og hundremetersskoger, deriblant

- **sørge for at natur- og friluftslivsverdiene blir sikret gjennom arealdelens bestemmelser**, f.eks. angående mye brukte turområder, tilgang til naturområder fra bolig, vassdrag og kantsoner langs vassdrag, og at alle omdisponeringer fra LNF til andre arealformål alltid må konsekvensutredes.
- **innlemme vannmiljøhensyn** via arealformål og gi bestemmelser og retningslinjer for å beskytte vannmiljøet i kommunen

- vurdere etablering av forskjellige **hensynssoner for naturmiljø i viktige økologiske funksjonsområder**. Dette kan være hekkeplasser eller mindre leveområder for forskjellige arter som stadig blir færre. Det kan være enkle ting som at vegetasjon skjærer vannforekomster fra boligbebyggelse, eller at kantvegetasjon langs vei og sti må få bestå som skjerm. Dette er som regel lovregulert i forskjellig lovverk, men vi ser dessverre til stadighet at kantsoner hogges uten at det får konsekvenser for tiltakshaverne.
- **tillegge prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 større vekt i konsekvensutredninger**, slik at bl.a. arter og naturtyper ses i en større sammenheng. Kommuner i Norge scorer dårlig på praktisering av naturmangfoldlovens § 10 Samlet belastning¹⁵.

Videre **ber vi kommunen sørge for at arealbruken blir avklart gjennom planprosesser**, og at dispensasjonspraksis ikke forringer dette. En kommune som gjør mange unntak fra vedtatte langtidsplaner, har manglete styring på arealbruken. Når lokalpolitikere behandler søknader om dispensasjon, får de mindre informasjon om konsekvensene av utbyggingen. Det er også mye vanskeligere for frivilligheten å følge med. Ifølge tall fra Kostra (SSB) er andelen innvilgede dispensasjoner i byggesaker i Eidsvoll kommune 36,7 % i 2020 (godt over landsgjennomsnittet) og 49,8 % 2021¹⁶. Generelt sett sier ikke Kostra-tallene noe om hva slags saker dette er, bare at det er gitt dispensasjon fra plan. Dispensasjoner kan ha blitt innvilget i saker som dreier seg om tiltak i strandsonen, omdisponering av dyrka mark/jordvern, nedbygging av myr og hyttebygging og andre tiltak innenfor fjell- og/eller markagrensener. Utviklingen fra 2020 til 2021 er ikke lovende, og det er helt klart et stort forbedringspotensial.

Det betyr også at man primært bør fortette der det skal bygges boliger, nærings- og industribygg osv., og der natur tas i bruk må den kompenseres ved å restaurere nedbygd/ødelagt natur. Generelt bør kommunen etterstrebe og unngå utvalgte naturtyper, rødlista naturtyper, myrområder, elvekanter, gammelskog, kulturlandskap, arter av nasjonal forvaltningsverdi og deres økologiske funksjonsområde og prioriterte arter og deres økologiske funksjonsområde.

Videre bør kommunen **sikre sammenhengende naturområder** for å ivareta tilstrekkelig store leveområder for arter som har et stort arealbehov, sikre økologiske korridorer som er viktig for forflytning og klimatilpasning og sørge for tilgang til større, sammenhengende friluftsområder for befolkningen.

Frivillighet

Frivillige natur- og friluftsansjonerers kunnskap og engasjement gir forvaltningen og politikerne viktige innspill, opplyser og øker engasjementet i befolkningen og får folk ut i aktivitet. De er derfor en viktig del i et fungerende demokrati. Faste driftsmidler gir trygge rammer for frivillige organisasjoner og kan slik sikre kontinuitet på tjenestene organisasjonene leverer. Forskning og erfaring viser at frivillige organisasjoner i for liten grad sitter ved bordet når saker om friluftslivet behandles i kommunene.

¹⁵ [Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven, 2014](#)

¹⁶ [Kostra-nøkkeltall Eidsvoll, Plan og byggesaksbehandling, SSB](#)

FNF Akershus savner noe om frivillighetspolitikken til kommunen og henvisning til Eidsvolls frivillighetsstrategi i planprogrammet, og vi ber om at kommunen inkluderer dette. Se hvorfor og hvordan på Frivillighet Norge sine nettsider¹⁷.

Tiltak som bør inkluderes i samfunnsdelen når denne skal utarbeides:

- Utarbeide en frivillighetspolitikk for kommunen i samarbeid med frivillige organisasjoner.
- Tilrettelegge alle planprosesser for deltagelse av frivillige for å sikre involvering av frivilligheten, og relevante og oppdaterte høringsvar.
- Opprette en fast møteplass med kommunen for natur- og friluftslivsorganisasjonene
- Tilrettelegge for at organisasjoner lett kan bli kjent med tilskuddsordninger for natur og friluftsliv for å sikre effektiv finansiering av gode prosjekter og aktiviteter.
- Sikre faste driftstilskudd til natur- og friluftslivsorganisasjoner
- Oppdatere nettsidene til kommunen så de blir mye mer brukervennlige og inneholder informasjon om
 - hva kommunen gjør for å ivareta natur- og friluftslivsinteressene
 - hvilke typer natur- og friluftslivsaktivitet som finnes i kommunen slik at kommunens befolkning kan benytte seg av dette
 - hvor saker på høring finnes, tydelig frist på høringen, kontaktinfo til kontaktperson for høringen og hvordan delta i medvirkningsprosesser
 - kontaktinfo til ansatte som jobber med natur og friluftsliv

FNF Akershus ønsker i tillegg å stå på kommunens e-post lister (hvis vi ikke allerede står der) og få tilsendt alle saker, små og store, relatert til natur- og friluftslivinteressene. E-posten til FNF Akershus er akershus@fnf-nett.no.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Akershus

Maria Rundhaugen Tesaker
Koordinator
FNF Akershus

¹⁷ [Lokal frivillighetspolitikk gjør samarbeidet bedre](#), Frivillighet Norge